

HŘEBČINEC (A MÉNESGAZDA), 1978

Režie: András Kovács. Námět: István Gáll (stejnomený román, slovensky: Správca žrebčince, Bratislava 1981). Kamera: Lajos Koltai. Hrají: József Madars, Ferenc Fábián, Ferenc Bács aj. 96 min, barva, maďarská verze / simultánní překlad do češtiny „Střílejí do psů? Budme rádi, že nestřílejí do nás!“ Revoluce řeší problém, jak naložit s odborníky, kteří sloužili předchozímu režimu. Dělnický kádr dostane v roce 1950 jako stranický úkol převzít vedení hřebčince poblíž jižních hranic, kde jsou za trest internováni bývalí horthyovští důstojníci. Ti nenávidí nový pořádek, zato mají rádi koně. Jenže horthyovci jsou nepřátelé, a vychází-li s nimi komunisti dobře, pak je nejspíš tento soudruh zrádce... Podezřívavost sílí, nervozita houstne, mění se direktivy. První barevný snímek Andráse Kováče (Chladné dny) přinesl změnu v režisérově dosud poměrně asketickém stylu; vynikl působivými obrazovými metaforami a stísnějí atmosférou vsudypřítomného násilí.

RODINNÝ KRB (CSALÁDI TŰZFÉSZEK), 1979

Režie: Béla Tarr. Kamera: Ferenc Pap. Hrají: manželé Horváthovi, manželé Kunovi, Irén Ráczová aj. 100 min., čb, maďarská verze / simultánní překlad do češtiny

Jako jediný z naší přehlídky se Tarrův debut nevztahuje k padesátým létům, ale odehrává se v tehdejší současnosti. Ani ne pětadvacetiletý autor jej natočil v experimentálním Studiu Bély Balázse; do hlavních rolí obsadil neherce a nechal je improvizovat. Sociologická studie o bytové tísní přerůstá ve svědectví o lidské malosti: pracovníce masokombinátu Irén obývá s manželem a dcerkou malý byt spolu s tchyní a autoritativním tchánem, sledujeme dny všední i dny sváteční. Zahraniční kritika hledala analogie s ranými filmy Miloše Formana; my však už dnes víme, že volná dramatická kompozice, minimalismus (mluvící hlavy), dlouhé záběry i naturalistická scéna sexuálního násilí předznamenávají Tarrův pozdější styl, jenž dosáhl vrcholu v Satan-ském tangu.

PROGRAM

1. 10. pá	18.00	Předevčírem (Péter Bacsó)
	20.30	Svědék (Péter Bacsó)
	22.30	Deník pro mé děti (Márta Mészárosová)
2. 10. so	18.00	Věra Angiová (Pál Gábor)
	20.30	Šťastný Daniel (Pál Sándor)
	22.30	Čas se zastaví (Péter Gothár)
3. 10. ne	18.00	Hřebčinec (András Kovács)
	20.30	Rodinný krb (Béla Tarr)

CSALÁDI TŰZFÉSZEK A TITGARAN ANNA KARBALY A TITGARAN

KINO AERO, BISKUPCOVA 31, PRAHA 3, 130 00.

TEL. 271 771 349.

REZERVACE VSTUPENEK PO-PÁ 10-17H
NA 608 33 00 88 NEBO NA WWW.KINO AERO.CZ.

VSTUPNÉ NA VŠECHNY PROJEKCE JE 80 Kč

MAĎARSKÝ FILM PROTI TOTALITĚ

1.-3. ŘÍJNA 2010 KINO AERO

WWW.KINO AERO.CZ

ZA SPOLUPRÁCE
A PODPORY

PARTNEŘI

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI A2

cinema

HOUSE

METROPOLIS

RESPEKT

Filmy, jež se kriticky vyrovnávaly s obdobím stalinismu, vznikaly ve všech státech sovětského bloku i v Jugoslávii. Nikde však nebyla jejich tvorba tak systematická jako v Maďarsku, jehož historická zkušenost byla obzvláště krutá (deportace, politické procesy, internační tábory, ozbrojené povstání v říjnu 1956 a jeho rozdrčení Sovětskou armádou). První vlnu reflexe přinesla, podobně jako u nás, šedesátá léta, srov. filmy Deset tisíc slunci (Ferenc Kósa, 1965), Svěží vítr (Miklós Jancsó, 1969), Dny čekání (Károly Makk, 1971). Po potlačení pražského jara bylo toto téma pro socialistické kinematografie opět tabu. Vrátilo se zásluhou Wajdova člověka z miramoru (1976), po němž následovaly maďarské filmy Hřebčinec a Věra Angiová. Mezi roky 1978–1984 mělo v Maďarsku premiéru třináct „účtujících“ filmů, z nichž jen dva byly tehdy uvedeny do našich kin (ostatní jsme mohli zhlédnout díky Maďarskému kulturnímu středisku). Další vlna přišla na konci osmdesátých let. Na publikum své doby působily tyto filmy jako šokující svědectví o nelidských praktikách totalitního režimu. Vedle obžaloby nabízely také jistou empatii vůči idealisticky založeným komunistům, kteří se stali jeho nástrojem i obětí; tato lidská dimenze může dnes paradoxně překvapit zejména mladé diváky.

Autor textů: Jaromír Blažejovský

PŘEDEVČÍREM (TEGNAPELÓTT), 1981

Scénář a režie: Péter Bacsó. Námět: Ferenc Karinthy. Kamera: Tamás Andor. Hrají: Éva Igóová, György Dörner, Károly Nemesák, Lajos Űze aj. 107 min., barva, maďarská verze / simultánní překlad do češtiny Vztahové peripetie bývalé chovanky klášterní školy v době politických turbulencí na přelomu čtyřicátých a padesátých let. Motivována láskou ke komunistovi Károlyovi vstupuje Dorottya do radikálního mládežnického svazu „lidových univerzit“ (NÉKOSZ). Se svým milým pomáhá při výstavbě železnice v bratrské Jugoslávii, v zájmu budoucí diktatury proletariátu se nezdráhá podílet se na falšování volebních výsledků. Po procesu s László Rajkem začíná hledání nepřátel uvnitř strany a mladou ženu čekají další morální zkoušky... Režisér Péter Bacsó, známý svými publicisticky zacílenými dramaty a satirami, natočil tentokrát svůj nejvážnější film: sebekritickou generační zpověď, v níž se snoubí nostalgie s tragédií.

SVĚDEK (A TANÚ), 1969

Scénář a režie: Péter Bacsó. Kamera: János Zsombolyai. Hrají: Ferenc Kállai, Lajos Űze, Zoltán Fábri, Lili Monorióvá aj. 110 min., barva, ŠŮ, maďarská verze / simultánní překlad do češtiny Jednoho dne se József Pelikán, hlídač hráze na Dunaji, stal objektem zájmu z nejvyšších míst: střídavě je pověřován zodpovědnými úkoly a vsazován do vězení, neboť „třídní boj se stupňuje“. Zaštitěn výrokiem Karla Marxe, že lid se musí loučit se svou minulostí zesela, natočil Péter Bacsó satiru o politických procesech, avšak předčasně: snímek čekal na uvedení deset let, během nichž se promítal jen na zvláštních projekcích pro funkcionáře. Premiéru měl až v roce 1979 a brzy se stal kultovním filmem: byl uveden na MFF v Cannes, jeho hlášky přešly do běžného jazyka, pochází z něj název populárního týdeníku Maďarský pomeranč. V roce 1994 natočil Bacsó méně úspěšné pokračování pod názvem Znovu svědek.

DENÍK PRO MĚ DĚTI (NAPLÓ GYERMEKEIMNEK), 1982

Scénář a režie: Márta Mészárosová. Kamera: Miklós Jancsó Jr. Hrají: Zsuzsa Czinkócziová, Anna Polonyová, Jan Nowicki aj. 106 min., čb, maďarská verze / simultánní překlad do češtiny První díl autobiografické tetralogie, v níž Mészárosová vzpomíná na svého otce, avantgardního sochaře zlikvidovaného v rámci stalinských čistek, a na své mládí. V tvrdosti hrdinčiny macechy Magdy a v charismatu intelektuála Jánose je exponován rozdíl mezi fanatickými stalinisty ze sovětského exilu a demokratičtější smýšlejšími soudruhy, kteří působili na Západě. Film byl uveden s dvouletým zpožděním, neboť se maďarští činovníci obávali protestů ze strany SSSR. Původní záběry ze sovětských filmů byly sice z konečné verze vystříženy a nahrazeny snímky maďarskými, sovětská diplomacie ale přinutila Maďarsko stáhnout tento titul z oscarové soutěže. Snímek obdržel dvě Velké ceny na Maďarském filmovém týdnu 1984, Velkou zvláštní cenu poroty na MFF v Cannes a byl prodán do padesáti zemí. Následovaly Deník pro mé lásky (1987), Deník pro mého otce a mou matku (1990) a Malá Vilma – poslední deník (2000).

VĚRA ANGIOVÁ (ANGI VERA), 1978

Režie: Pál Gábor. Scénář: Endre Vészi. Kamera: Lajos Koltai. Hrají: Vera Pappová, Erzsi Pásztorová, Éva Szabóová, Tamás Dunai aj. 96 min., barva, maďarská verze / simultánní překlad do češtiny Příběh „citové výchovy“ osmnáctileté zdravotní sestřičky během internátního stranického školení na konci čtyřicátých let: mechanismus ponížování, vymývání mozků, zocelování budoucí vládnoucí elity. Chyběl premiantce Věře charakter od samého počátku, nebo ji něco zlomilo? Snad proletářský původ, příklad zkušené soudručky Trajánové, snad šplhounství, strach – nebo ženská vypočítavost? Existují dobří a špatní komunisté? A zmýlil se intelektuál André, když uvěřil v oddané dívčí oči a v humánní podstatu Leninova učení? Mrazivým jítrem jede černá limuzína a v hudebním motivu zaslechneme melodii Pochodu padlých revolucionářů... Cena FIPRESCI na MFF v Cannes, Stříbrná mušle na MFF v San Sebastianu, Zlatý Hugo na MFF v Chicagu a další ocenění.

ŠŤASTNÝ DANIEL (SZERENCSES DÁNIEL), 1982

Režie: Pál Sándor. Kamera: Elemér Ragályi. Hrají: Péter Rudolf, Sándor Zsótér, Kati Szerbová aj. 93 min., barva, maďarská verze / české titulků Drama z bouřlivých dnů po dobytí Budapešti sovětskými vojsky v roce 1956, kdy se tisíce Maďarů rozhodly, zda mají zůstat ve vlasti, nebo emigrovat. Ze dne na den ztráceli lidé své partnery, přátele, rodinné příslušníky. Vlak supící směrem k západní hranici fungoval jako Noemova archa, na níž našli útočiště příslušníci všech generací, politických postojů a sociálních vrstev. Hysterickým davem a prašnými cestami, po kterých táhnou sovětské kolony, se prodírá mladík György a jeho kamarád David, kterého nejvíce zajímá jeho láska Marianna. Pál Sándor (Zbav nás od zlého) ve svém osmém celovečerním filmu opět projevil svůj vytříbený smysl pro apokalyptickou atmosféru a dobový kolorit. Velká cena na Maďarském filmovém týdnu 1983.

ČAS SE ZASTAVÍ (MEGÁLL AZ IDŐ), 1981

Režie: Péter Gothár. Scénář: Géza Bereményi, Péter Gothár. Kamera: Lajos Koltai. Hrají: István Znamenák, Anikó Ivánová, Henrik Pauer, Sándor Sóth, Jozef Kroner, Lajos Űze aj. 103 min., barva, maďarská verze / simultánní překlad do češtiny V prologu sledujeme dobývání Budapešti sovětskými tanky na podzim 1956; vlastní příběh pak začíná v roce 1963, kdy mladík Dénes studuje na střední škole, prožívá okouzlení bigbitem, konflikty s pedagogy, první erotické zkušenosti a chystá se k emigraci. Vedle Kusturicova debutu Vzpomínáš na Dolly Bell šlo o průkopnické dílo účtujícího generačního retro-žánru, jenž se v okolních zemích objevil o několik let později a u nás se prosadil až po sametové revoluci (Šakalí léta, Rebelové). Od většiny nostalgických snímků tohoto typu se Gothárův druhý celovečerní film liší absencí hřejivosti, dvojce expresivním stylem a takřka surrealistickým obrazovým pojetím. Ceny za režii na Maďarském filmovém týdnu a na MFF v Tokiu.